

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 marca 2021 r., wydanym w sprawie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w B. przeciwko A. M. o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi-Widzewa w Łodzi oddalił powództwo (pkt 1) i zasądził od powoda na rzecz pozwanej 3 600 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (pkt 2).

Wyrok ten wynikał z uznania, że zawarta przez strony umowa pożyczki jest częściowo nieważna (w zakresie kosztów pozaodsetkowych), ale bez tych nieważnych zapisów umowa nie byłaby zawarta. W konsekwencji powód nie może dochodzić należności na podstawie weksla wypełnionego zgodnie z nieważną umową.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód, zaskarżając to orzeczenie w całości. Skarżący zarzucił naruszenie szeregu przepisów prawa materialnego w kontekście błędnego przyjęcia abuzywności części postanowień umownych, bezpodstawnego uznania umowy za nieważną, a także zaniechania zastosowania instytucji nienależnego świadczenia, skoro Sąd doszedł do przekonania, że umowa jest nieważna. W tym ostatnim przypadku sformułowany został także zarzut naruszenia procedury cywilnej w postaci art. 321 k.p.c. Na tych podstawach skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości z zasądzeniem na jego rzecz od pozwanej zwrotu kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w I instancji.

Pozwana wniosła o oddalenie apelacji na koszt powoda.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna, choć części zarzutów nie można odmówić słuszności. Ostatecznie jednak wyrok, wydany w postępowaniu uproszczonym, odpowiada prawu.

W pierwszej kolejności trzeba podkreślić, że Sąd I instancji prawidłowo ustalił stan faktyczny. Sąd odwoławczy przyjmuje tę podstawę faktyczną rozstrzygnięcia za własną.

Trzeba zgodzić się ze skarżącym, że błędne było odwołanie się przez Sąd Rejonowy do art. 58 k.c. W okolicznościach sprawy nie było powodów do uznania części zapisów spornej umowy za zmierzających do obejścia prawa i sprzecznych z zasadami współżycia społecznego. W konsekwencji nie było podstaw do zastosowania art. 58 § 3 k.c. Oddalenie powództwa na podstawie nieważności kontraktu było bezpodstawne. Nie ma więc powodów do rozważania czy wobec stwierdzenia nieważności umowy należało odwołać się do przepisów o nienależnym świadczeniu. Z tego powodu grupa zarzutów, która dotyczyła sposobu zastosowania art. 58 k.c., art. 720 k.c., art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 2 k.c. i art. 321 k.p.c. nie wymaga omówienia.

Nie ma natomiast racji skarżący, że w okolicznościach niniejszej sprawy nie było podstaw do uznania za abuzywne postanowień umownych w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego, opłaty za Twój Pakiet oraz opłaty przygotowawczej. Odwołanie się w tym zakresie do treści art. 36a ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (stan prawny na dzień zawarcia spornej umowy - tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1528 ze zm.) nie mogło odnieść zamierzonego skutku. Orzecznictwo (...) (w szczególności patrz: wyrok TS z dnia 03-09-2020 C-84/19, (...) S.A. z siedzibą w B. i inni przeciwko QJ i innym) w sposób wiążący przesądziło, że okoliczność, iż pozaodsetkowe koszty kredytu konsumenckiego nie przekraczają wysokości określonej w art. 36a

ust. 1 i 2 przywołanej wyżej ustawy z 2011 roku, nie wyłącza dopuszczalności i obowiązku oceny przez sąd (z urzędu), czy postanowienia określające te koszty są niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.). Przepisy ustawy konsumenckiej nie określają pozytywnie, w sposób bezwzględnie wiążący, liczby, charakteru i konkretnej wysokości kosztów składających się na pozaodsetkowe koszty kredytu, a jedynie wytyczają ramy, w których postanowienia umowy kredytu konsumenckiego, określające te koszty, muszą się mieścić. Korzystając ze swobody kontraktowej, którą zapewniają te ramy, strony (w praktyce przedsiębiorca) nie mogą pomijać dodatkowych, ustawowych ograniczeń swobody kontraktowej, wynikających

z art. 385¹ i nast. k.c. Stosowne postanowienia nie mogą kształtować ponoszonych przez konsumenta pozaodsetkowych kosztów kredytu w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (tak Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 26 października 2021 roku, III CZP 43/20, MoP (...)). W konsekwencji skarżący nie może też powołać się na zasadę swobody umów z art. 353¹ k.c. Postanowienia umowne muszą przejść test abuzywności.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne), przy czym nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 k.c.). Jeżeli postanowienie umowy nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.).

Trzeba podkreślić, że sporne postanowienia umowne nie określają głównych świadczeń stron (patrz, np. przywołana wyżej uchwała Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 43/20). Nie ma też żadnych wątpliwości, że postanowienia te nie były indywidualnie uzgadniane z konsumentem, a więc podlegały badaniu pod kątem zgodności z dobrymi obyczajami i rażącego naruszenia interesów konsumenta. W tym zakresie trzeba zgodzić się z Sądem Najwyższym, że ustalenie opłaty przygotowawczej, opłaty za pakiet oraz prowizji w wysokości 100 % faktycznie otrzymanej kwoty pożyczki nie pozwala na uznanie, że świadczeniu konsumenta odpowiadało wzajemne świadczenie podmiotu udzielającego pożyczki (postanowienie z dnia 15 października 2020 r., V CNP 7/20, L.). Doszło więc do rażącego naruszenia interesów konsumenta przez ukształtowanie jego praw i obowiązków w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Rażącym naruszeniem interesów konsumenta jest bowiem nieusprawiedliwiona dysproporcja praw i obowiązków na jego niekorzyść. Z kolei klauzula dobrych obyczajów nakazuje dokonać oceny postępowania kontrahenta w kontekście norm moralnych i obyczajowych, powszechnie akceptowanych lub znajdujących uznanie w określonej sferze działań w stosunkach z konsumentem. Za sprzeczne z dobrymi obyczajami kwalifikowane będą wszelkie postanowienia, które zmierzają do naruszenia równorzędności stron stosunku prawnego, nierównomiernie rozkładając uprawnienia i obowiązki między partnerami umowy (tak, słusznie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 11-09-2020, II CNP 1/20, L.).

Konsekwencją stwierdzenia abuzywności spornych postanowień umownych było uznanie, że klauzule niedozwolone nie wiążą konsumenta, ale w pozostałym zakresie strony związane są umową (art. 385¹ § 2 k.c.). Powód mógł więc liczyć na zwrot kapitału i odsetek umownych. W tym zakresie ciężar dowodu (art. 6 k.c.) spoczywał na skarżącym, który powinien wykazać wysokość należnych mu kwot. Z obowiązku tego powód nie wywiązał się. Skarżący na podstawie

umowy oczekiwał od pozwanej 20 880 zł, ale weksel wypełnił na kwotę 15 674,79 zł z uwagi na częściowe spełnienie świadczenia. Nie sposób stwierdzić w jaki sposób rozliczono wpłaty. Zestawienie z k. 29 obejmuje pożyczkę rozumianą jako kapitał wraz z uznanymi za abuzywne kosztami. Od tych wartości naliczono odsetki umowne. Tymczasem odsetki powinny być liczone tylko od pożyczonego kapitału. Sąd nie dysponuje możliwością przeliczenia odsetek do kapitału przy zastrzeżonych w umowie równych ratach, gdzie spłacany kapitał rośnie w miarę kolejnych spłat. Umowa była wykonywana przez ponad rok i dopiero wtedy została wypowiedziana. Rola powoda było wykazanie wysokości należnego świadczenia (w tym przypadku części kapitału i odsetek umownych).

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 505¹² § 3 k.p.c., apelacja podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. art. 99 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 5, § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 265 ze zm.).